

זומחה בכלכלה כדי להבין אותו. מה גם שאתה תשלם את המחיר.

משלת ישראל רוצה בהלוואה מבנק ישראלי, שתוחזר מריווחי חברה ממשלתית ישראלית — אז מה עושה בעסקה זו מר ליברמן? מדוע שהמניית יעברו אליו כתוצאה מעסקה פנים-ישראלית שכזאת? הרי בתנאים אלה כל אחד יכול לקנות את פו.

התשובה היא, כפי הנראה, שלליברמן היו די קשרים, כדי שבנק לאומי יעניק לו את ההלוואה.

בקופת פו היו בעת המכירה 60 מיליון דולר במומנים, וגם הם, כחלק מנכסי החברה, עברו אל כיס ליברמן ללא פדע, נוסף על המניות. סתם כך, צידה הדרך לאוסטרליה, מתנה ממשלת ישראל עבור לאיכולם. אך זה אינו שייך לענייננו כאן.

אין לבנק לאומי כל קושי ללכת בעיקבות הרוגמה שנתן לקוחו ליברמן, ולקנות את מניותיו שלו עצמו מידי הממשלה באותה מתכונת. בנק לאומי ייפנה אל בנק הפועלים וייקח ממנו הלוואה בסך 400 מיליון דולר. בסכום זה הוא יוכל לקנות את רוב מניותיו מידי הממשלה, אולי גם את כולן, את ההל-וואה הזאת יחזיר בנק לאומי לבנק הפועלים מרווחיו במשך 20 שנה.

נכון — בניגוד לליברמן — עיסקה זו תעלה לבנק קצת כסף, כי הרי הוא קונה את עצמו ולא חברה שלישית, אבל לא יותר מדי. לפי חישוב של 10% ריבית רולארית לשנה, הוא יצטרך לשלם כל שנה פחות מ-40 מיליון דולר בלבד לבנק הפועלים. סכום שנתי זה לא צריך להכביד על בנק, שמאזנו עומד על מיליארדים, ושהיה מסוגל להעניק הלוואה מיידית של כ-100 מיליון דולר ללקוח — עיון ערך ליברמן.

לעומת זאת, בנק הפועלים ילווה מבנק לאומי גם כן 400 מיליון דולר, יקנה בזה את מניותיו שלו מידי הממשלה, ויחזיר את ההלוואה לבנק לאומי במשך 20 שנה בריבית של 10%.

דרך זו פתוחה לפני שני הבנקים, וגם בפני יתר הבנקים במדינת ישראל. העיסקות הן ברות-ביצוע, והכל יבוא על מקומו בשלום.

זנבר

יקנה

שאל ההדיוט, אם העיסקות בין בנק לאומי ובנק הפועלים הן הדדיות, הרי הן מבטלות זו את זו, וכל בנק יישאר חייב לשלם את 400 מיליון הדולרים לממשלה, אם בשם עצמו ואם בשם חברו. את זה הבנקים כהחלט אינם רוצים לעשות, גם אם הם יכולים.

יתכן שאם תהיה הממשלה מוכנה לפרוס את התשלומים באותם התנאים שהוזכרו, לדוגמה, אזי הבנקים יהיו מוכנים לקנות את עצמם מידה. 40 מיליון דולר לשנה הוא סכום אפסי לבנק הפורס חובות של מיליארדי שקלים ליקבוצים. לכוז ועוד, וגובה 13% ריבית ריאלית על משכנתות שהן גם-כן חובות פרוסים. ההכנסות השנתיות מפריסת חובות אלה הן כביס טוב להחזר חובות פרוסים משלהם. מה גם שהבנק מחזיר רק את מחצית הסכום, כי מחציתו השנייה יורדת ממס-הכנסה.

אם הממשלה תררוש בכל זאת את התשלום המלא עבור מניותיו של בנק, ומייד, יש לכך דרך בטוחה, שנוסתה לא אחת. הדרך היא שלא הבנק יקנה את עצמו, אלא יושב ראש הדיקטטוריון — או כל אדם אחר בעל קשרים טובים עם מערכת הבנקאות או בנק גדול בתוכה — יקנה אישית את הבנק.

למשל — אני משתמשת בשמות רק לדוגמה — נניח שלפרופסור איתן כרגלס, יוד הדיקטטוריון של בנק הפועלים, יש קשרים מצוינים עם בנק לאומי. ובנק זה מוכן להעמיד לרשותו קוראראי גדול בתנאים טובים. הוא יכול אם-כן לקחת הלוואה של 400 מיליון דולר מבנק לאומי. ולקנות בכסף זה מן הממשלה את בנק הפועלים.

בנק הפועלים, שיהיה כעת בעלותו של הפרופ' כרגלס, יחזיר את ההלוואה לבנק לאומי לפי תנאיה-הלוואה שכבר צוינו קודם לכן. זו עיסקה לגיטימית. בנק לאומי אינו

גיק ליברמן (משמאל, עם משה ניסים) 60 מיליון היה בקופה

הפועלים. פז אינה יותר ריווחית מאשר בנק הפועלים. היום מקובל בעולם לקנות חברות כהל-וואות מבנקים, כאשר החברה הנרכשת מחזי-רה את חובות הרוכש, שנהיה לבעלה החדש. קוראים לזה Leveraged buy out או LBO.

מיסטר

מטרת קניית חברות כשיטה זו אין כל צורך בלשקונה יהיה כסף. דרושים רק קשרים טובים למקור של כסף. זוהי הדרך היחידה שבה קונים היום חברות.

לעיסקה הזאת קוראים אצלנו, משום-מה, "להשיקע" בחברה. מעיסקה כזאת נהנים בעלי המניות, הבנק המלווה, הבעלים החרישים של החברה. אך החברה הנרכשת עצמה שוקעת בחובות ככדים על לא עוול בכפה, לא לשם השקעה בפעילות החברה, אלא רק בשל חילופי-הבעלות.

אם הבנקים בישראל יימכרו לבסוף ל"משקיעים" זרים, הרי גם הם ירכשו אותם רק בצורה כזאת, בצורת ה-LBO, כפי שמר ליברמן קנה את פו.

פירוש הדבר שמיסטר X, הקונה המאושר מאמריקה, יקח הלוואה בבנק הפועלים כדי לשלם לממשלה עבור קניית מניותיו של בנק לאומי. האם אין זה רצוי יותר שבנק הפועלים ילווה את כספו לאורח ישראלי למטרה זו — למר זנבר, למשל?

אין היום שום בנקאי רציני בחו"ל שיתייחס ברצינות אל בנקים בעלי מיליארדי דולארים של חובות מסופקים, הגובים ריביות כשיעורים ריאליים של עשרות אחוזים. כנקאים רציניים זרים אינם מכירים תופעה כזאת בשום מקום תרבותי בעולם, ובנק כזה נראה להם מתאים רק כדי לרוקנו במהירות ולהשליך את קליפתו, ולא רווקא להפעילו. לאור הניסיון עם פו, שבמאזנה מצא מר ליברמן מוזמנים מוסתרים בסך 60 מיליון דולר (או ש"ח), שאותם יכול להעביר באופן מידי לכיסו הפרטי, אין כל סיבה להניח שמאזני הבנקים שלנו אינם מסתירים סכומים עצומים של מוזמנים שמצפה להם גורל דומה. במיקרה של הבנקים, לפני שהמשקיע הור ימצא את המוזמנים הנסתרים וישים את ידו עליהם, הוא ישים את ידו על המוזמנים הגלויים של מאות מיליוני דולארים בקרנות לחובות המסופקים. כי מי ימנע זאת מהם? מחשבות נוגות מעוררת גם האפשרות של

מסתכן שום סיכון מיותר, כי הלוואה כסף לשם השקעה בקניית בנק ריווחי, כמו בנק הפועלים, היא עיסקה בטוחה וכלכלית מאוד. כל מה שדרוש לביצועה, הוא קונה בעל קשרים טובים עם בנק השוחה בכסף. קונים וגם בנקים כאלה אינם חסרים במדינת ישראל.

במיקרה אפן יכול, למשל, גם מר משה זנבר — יוד בנק לאומי — לקנות את בנק לאומי מהלוואה, שאותה יעמיד לרשותו בנק הפועלים. בצורה זו הבנקים יישארו תחת ההנהלות הקודמות שלהם, והממשלה בכל זאת תקבל את מלוא המחיר עבור מניותיהם ומייד — בין אם הבנקים רוצים בזה ובין אם לאו.

במיקרה זה עיסקה אחת לא תבטל את השנייה, כי בעליהם החרישים של הבנקים לא יוותרו על בעלותם. לא לשם כך קנו אותם. אם משהו חושב שהתסריט הנ"ל הוא דימיוני, או שזו בריחה, הוא טועה מאוד. אחרי הכל, אין כל סיבה שבנק לאומי יתן הלוואה למר ליברמן, שתוחזר מריווחי פו, ולא יתן הלוואה לפרופ' כרגלס, שתוחזר מריווחי בנק

ברגלס לא בדיחה

השתלטות המשקיעים הורים על סניפיהם ועל החברות-הבנות של הבנקים הישראליים בחו"ל, כגון בנק הפועלים בציריך ובנק לאומי בפאריס ובלונדון, ועוד.

דבר זה יקרה באופן אוטומטי עם קניית השליטה עליהם בחברות-האם בארץ.

בשלהותיהם של הבנקים בחו"ל נמצאים פיקדונותיהם של יהודים רבים מכל חלקי תבל בסכומי-ענק במטבע זר, סכומים שעורו גם לאזן את מאזני המט"ח של המדינה בעיתות צרה.

מה יהיה אם הבעלים החדשים, ילוו" לעצמם סכומים אלה, בתנאים טובים?

הבנקים האמריקאים מנוסים בסוג זה של פעילות. רק באחרונה הלאימה ממשלת ארצות-הברית 400 בנקים של "הלוואה וחיסכון" (S&L) שפשטו את הרגל, מפני שבעליהם רוקנו אותם עלידי הלוואות לעצמם ולחבריהם, שלא הוחזרו מעולם.

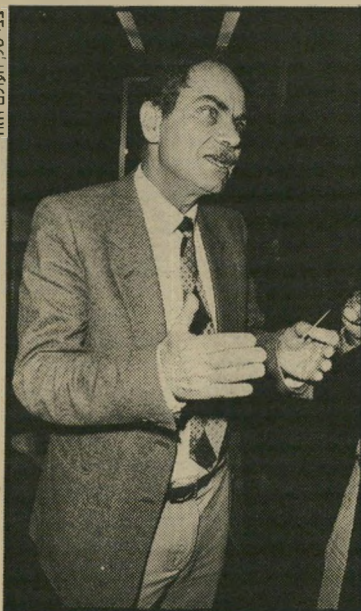
אם זה יקרה לבנקים שלנו, הממשלה ונציגיה הממונה-למכירת-המניות-הבנקאיות, עדי אמוראי, לא יוכלו לטעון שהופתעו, כי הנה הוזרזתם. האם אין זה עדיף למכור את הבנקים לידיים ישראליות?

בן להלאים!

כמובן, לא זה ולא זה רצוי. רצוי שהממשלה תעביר את החוק בכנסת להעניק זכויות-הצבעה לכל מניה, ותשתמש במלוא סמכויותיה וזכויותיה כבעלת הבנקים. במילים אחרות. שתלאים את הבנקים, ומייד! הלאמת הבנקים תמנע מהממשלה את הביזיונות והנוקם, שבהם נתנסתה כבר עם מכירת פו, במהדורה חרשה ומוגדלת פי כמה. אך בעיקר תאפשר הלאמת הבנקים לממשלה לעשות סדר במשק הפיננסי הישראלי, שירד כליל מהפסים. כעשית סדר במשק הפיננסי תלוי גם פיתונו של המשבר הכלכלי, והיציאה מן המיתון.

הלאמת-הבנקים תאפשר לממשלה לע-שות מוראטוריום לחובות המשק. הממשלה תספוג את חובות הציבור באותה הקלות שבה ספגה את חובות הבנקים בסך שיבעה מיליארד שקל, ועוד יותר בקלות כי היא פשוט תעלה אותן בעשן, ללא כל סיכוכים. אחר-כך היא יכולה להעמיד את הריביות על רמה בינלאומית מקובלת של שלוש-ארבעה אחוזים ריאלית לשנה, ובשני צערים אלה לחסל את עיקר גורמי המיתון והאבטלה.

אחרי ביצוע פעולות אלה תוכל הממשלה גם למכור את הבנקים לידיים פרטיות, להוציא משקיעים זרים. אז לא יהיה בזה נוק,

אמוראי היכן מיסטר X?

צבי טל, העולם הזה